

**III МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ “РОСЛИННИЙ СВІТ У
ЧЕРВОНІЙ КНИЗІ УКРАЇНИ: ВПРОВАДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ
СТРАТЕГІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ РОСЛИН”
(4-7 ЧЕРВНЯ 2014 р., м. ЛЬВІВ)**

III Міжнародна конференція “*Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження Глобальної стратегії збереження рослин*” відбулася 4-7 червня 2014 року в місті Львові. Вона була організована Інститутом екології Карпат НАН України у тісній співпраці з Інститутом ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України, Ботанічним садом імені акад. О. В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка й за підтримки Департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації, Українського ботанічного товариства та Всесвітнього фонду природи (WWF).

У конференції взяли участь 119 науковців з України й Росії, обговоривши широке коло питань, що стосуються концепції формування наступного видання Червоної книги України, загальних проблем збереження видової різноманітності фітобіоти, формування природоохоронних списків видів, що потребують спеціальних заходів щодо збереження на різних територіальних рівнях та активізації поступу українських науковців у справі практичної реалізації принципів і завдань, накреслених Глобальною стратегією збереження рослин.

Конференцію відкрив почесний директор Інституту екології Карпат НАН України, академік НАН України, д.б.н., проф., Віце-Президент Українського ботанічного товариства, голова Львівського відділення УБТ М. А. Голубець.

На пленарному засіданні до учасників з привітаннями звернулися директор Інституту екології Карпат НАН України, д.б.н., с.н.с. М. П. Козловський, президент Українського ботанічного товариства, директор Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного, чл.-кор. НАН України, д.б.н., проф. С. Л. Мосякін, проктор Львівського національного університету імені Івана Франка, зав. кафедрою екології, к.б.н., доц. З. І. Калинець-Мамчур, начальник відділу заповідної справи та екомережі Департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації І. Л. Шемелинець, завідувач кафедри ботаніки Львівського національного університету імені Івана Франка, д.б.н., проф. Л. О. Тасенкевич, директор Ботанічного саду ЛНУ імені Івана Франка, к.б.н., доц. А. І. Прокопів.

На пленарній сесії було виголошено 8 доповідей. С. Л. Мосякін, у спільній доповіді, підготованій за результатами співпраці з фахівцями Інституту ботаніки НАН України та Інституту екології Карпат НАН України І. А. Коротченко, О. О. Кагалом, В. П. Гелютою та В. П. Гайовою, звернув увагу на проблеми зміни категорій видів рослин та грибів, що включені до Червоної книги України у відповідності з вимогами МСОП; далі це питання

детальніше було розвинене у доповідях В. П. Гайвої – щодо грибів, а П. М. Царенком – щодо водоростей; М. М. Перегрим, спільно з А. А. Куземко, запропонував до обговорення проект національної стратегії збереження рослин в Україні, підготований на основі загальних положень Глобальної стратегії збереження рослин; І. О. Дудка розглянула дискусійні питання охорони і включення до “Червоної книги України” видів мікроміцетів та грибоподібних організмів; О. О. Кагало свою доповідь присвятив формуванню основних завдань аутфітосозології, що актуальні на сучасному етапі її розвитку в Україні; І. А. Коротченко підняла питання щодо адекватності даних про види флори України в базі даних міжнародного союзу охорони природи (МСОП – IUCN); результати опрацювання практичних підходів до покращення посадкового матеріалу *Picea schrenkiana* Fisch. & С. А. Меу. доповів О. Т. Жилкибаєв (Казахський національний університет імені аль-Фарабі).

Далі традиційно робота конференції відбувалася у чотирьох секціях: 1. Концептуальні питання формування та ведення “Червоної книги України. Рослинний світ”, а також формування охоронних списків інших територіальних рівнів; 2. Рідкісні види судинних рослин: таксономічні, хорологічні, біологічні та екологічні аспекти; 3. Рідкісні види несудинних рослин і грибів; 4. Збереження рідкісних видів рослин та грибів *ex situ* та *in situ*.

У межах конференції відбулися три “круглі столи”: “Червона книга в законодавстві України – перспективи удосконалення та узгодження із законодавством Євросоюзу”, “Принципи формування національного та регіональних списків видів, що потребують охорони” та “Популяційні підходи до оцінки созологічного статусу та охорони нижчих рослин, грибів та грибоподібних організмів”. Дискусія в рамках третього круглого столу продовжувалася й під час екскурсії, яка відбувалася теренами НПП “Північне Поділля”.

Матеріали конференції опубліковані у збірнику “Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження Глобальної стратегії збереження рослин” // Матеріали III Міжнародної наукової конференції (4-7 червня 2014 р., м. Львів). – Львів, 2014. – 251 с. З електронною версією збірника матеріалів можна ознайомитися на ВЕБ-сторінках Інституту екології Карпат НАН України та Українського ботанічного товариства.

У рамках підготовки конференції Оргкомітетом були підготовані переклади українською мовою основних документів Глобальної стратегії збереження рослин, які опубліковані у зазначеному збірнику.

За результатами роботи конференції, обговорення доповідей і дискусій у рамках “круглих столів” була прийнята Ухвала, повний текст якої наводимо далі.

УХВАЛА
III Міжнародної наукової конференції
“Рослинний світ у Червоній книзі України:
впровадження Глобальної стратегії збереження рослин”
(4-7 червня 2014 р., м. Львів)

Третя Міжнародна наукова конференція “Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження Глобальної стратегії збереження рослин” (4-7 червня 2014 р., м. Львів) організована Інститутом екології Карпат НАН України у тісній співпраці з Інститутом ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, Ботанічним садом імені акад. О. В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка й за підтримки Департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації, Українського ботанічного товариства та Всесвітнього фонду природи (WWF).

Незважаючи на складну соціально-політичну та економічну ситуацію в Україні, конференція викликала значне зацікавлення наукової спільноти. Участь у ній як автори опублікованих матеріалів взяли понад 120 осіб з України, Росії та Казахстану. Загалом, учасники конференції представляють усі регіони України та АР Крим, 26 населених пунктів і 51 науково-дослідну й навчально-наукову устанovu.

Основною метою конференції було обговорення концептуальних питань формування наступного видання Червоної книги України, а також природоохоронних списків різних територіальних рівнів. Крім того, на загал, основною метою конференції була подальша активізація поступу українських науковців у справі практичної реалізації принципів і завдань, накреслених Глобальною стратегією збереження рослин (надалі – Стратегія).

Оскільки в Україні недостатньо інформації про цю світову природоохоронну ініціативу, яка реалізується в рамках Конвенції про біологічне різноманіття, організатори конференції на сторінках збірника матеріалів уперше опублікували неофіційні переклади українською мовою базових документів Стратегії, з метою активізації зусиль українських ботаніків і мікологів у справі комплексного збереження біорізноманіття рослинного світу та уніфікації розуміння її основних положень в україномовному просторі.

За результатами обговорення заслуханих на пленарних і секційних засіданнях доповідей та дискусій у рамках круглих столів **учасники конференції, стираючись** на відповідні положення Конвенції про біологічне різноманіття, базові положення та цільові завдання Глобальної стратегії збереження рослин, інших міжнародних конвенцій та угод, Стороною яких є Україна, а також,

враховуючи положення чинного національного законодавства, що стосуються пізнання, збереження та раціонального використання різноманіття рослинного світу (фіто- та мікорізноманіття),

усвідомлюючи, що Україна володіє великим потенціалом біорізноманіття

рослинного світу й несе відповідальність за його збереження перед європейською й світовою спільнотою,

беручи до уваги, що для ефективного збереження наявної природної спадщини біорізноманіття рослинного світу України потрібне застосування найсучасніших методів наукового пізнання світу рослин і грибів та використання ретельно апробованих світовою практикою методів його збереження,

розуміючи, що реалізація цільових завдань Глобальної стратегії збереження рослин можлива лише за умови забезпечення високого рівня обізнаності про природоохоронні проблеми, що стосуються світу рослин і грибів, не лише науковців, але й фахівців державного управління, представників громадських наукових та науково-освітніх організацій, а також широких кіл громадськості, різних зацікавлених сторін і фундаментальної підтримки на всіх рівнях державного управління,

визнаючи, що Україна в багатьох аспектах значно відстає від більшості країн Європи в реалізації базових природоохоронних конвенцій та угод, перш за все через недосконалість чинного національного законодавства та, особливо, механізмів його застосування,

враховуючи значний науковий, організаційний потенціал і досвід природоохоронної справи, й великий наявний науковий доробок щодо оцінки стану рослинного світу країни,

усвідомлюючи важливе значення на нинішньому етапі розвитку природоохоронної справи й збереження біорізноманіття широкої інтеграції різноманітних даних, зокрема важливих для природоохоронної оцінки об'єктів біорізноманіття рослинного світу та

визначаючи важливу роль міжнародної наукової співпраці й науково-технічної інтеграції у справі збереження біорізноманіття рослинного світу,

УХВАЛИЛИ:

1. Рекомендувати Міністерству екології та природних ресурсів України якнайшвидше розпочати підготовку пропозицій щодо нової редакції, або відповідних змін, до Законів України “Про Червону книгу України” й “Про природно-заповідний фонд України” з урахуванням наявних на сьогодні наукових і науково-правових напрацювань, із залученням широкого кола науковців, зокрема членів Національної комісії з питань Червоної книги України, на всіх етапах підготовки проектів нової редакції Законів, з метою уникнення наукових, термінологічних, мовних і логічних невідповідностей, які мають місце в чинних Законах.

2. З метою введення в правове поле України принципів оселищного підходу до збереження біорізноманіття рекомендувати Міністерству екології та природних ресурсів України розробити проект нового Закону України “Про збереження природних типів оселищ України” за аналогією з Оселищною директивою Європейського Союзу й у відповідності з вимогами Бернської конвенції. Підготувати й офіційно перезатвердити термінологічно адаптований до наукових традицій України текст Конвенції українською мовою.

3. На підставі наявних напрацювань і розробок, Ботанічній підкомісії у співпраці із Зоологічною підкомісією Національної комісії з питань Червоної книги України розробити адаптовану до категоризації МСОП національну систему созологічної категоризації видів рослин і грибів та критеріїв виділення відповідних созологічних категорій й опублікувати її на сторінках “Українського ботанічного журналу” для широкого обговорення та апробації.

4. Продовжити розроблення науково-методичних підходів із питань включення окремих видів водоростей, мікроскопічних грибів і грибоподібних організмів до Червоної книги України та майбутніх регіональних Червоних книг і списків. Згідно з рекомендаціями Європейської ради з охорони грибів, на основі міжнародного досвіду зі створення національних Червоних списків грибів, здійснити спробу розподілу видів, що включені до Червоної книги України, за відповідними категоріями МСОП, включаючи оцінку видів, що належать до категорій під загрозою зникнення (CR, EN, VU) за одним із критеріїв МСОП.

5. Уважати доцільною, до створення четвертого видання Червоної книги України, разом з комісією МСОП при Міжнародній Мікологічній Асоціації з охорони грибів і грибоподібних організмів, підготовку типового зразка оформлення матеріалів щодо окремих видів міксоміцетів відповідного природоохоронного статусу (CR, EN, VU) для включення найбільш загрожених з них до Червоної книги України.

6. Адаптувати наявну типову схему оформлення інформації про види водоростей національного рівня охорони відповідно до критеріїв МСОП для визначення статусу загрозеності (CR, EN, VU) для включення найбільш загрожених з них до наступного видання Червоної книги України.

7. Рекомендувати керівництву наукових і науково-освітніх установ сприяти проведенню інвентаризації та оприлюдненню інформації щодо наявних в Україні колекцій, банків насіння, лабораторних культур раритетних видів та інших депозитаріїв матеріалу, що можуть слугувати основою для відтворення та подальшої репатріації або реінтродукції раритетних таксонів. Сприяти проведенню досліджень щодо обґрунтування й розроблення методичних рекомендацій та конкретних програм репатріації та реінтродукції раритетних видів рослин і грибів.

8. Рекомендувати керівництву НАН України та МОН України підтримувати діяльність гербаріїв та інших наукових колекцій в установах НАН України та іншої відомчої приналежності, з урахуванням того, що такі колекції є основним джерелом достовірної інформації про поширення та його зміни в часі раритетних видів рослинного світу. Продовжити процес оцінки наукової значущості таких колекцій і тим із них, які мають вагому загальнонаціональну цінність, але ще не мають статусу національного надбання, розглянути питання про його надання.

9. Звернути увагу наукової ботанічної й мікологічної спільноти на потребу розроблення й погодження термінологічного апарата аутфітосозології з метою уніфікації понять і термінів та узгодження їх із прийнятими у світовій

практиці. У проектах Законів України з охорони рослинного світу неодмінно передбачати включення термінологічної преамбули з метою нормативного усталення відповідних термінів. Рекомендувати Редколегії “Українського ботанічного журналу” опублікувати на його сторінках у позачерговому порядку відповідні аналітичні публікації в розділі “Наукові дискусії”.

10. На базі Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України та Ботанічної підкомісії Національної комісії з питань Червоної книги України створити робочу групу для визначення переліку видів, що заслуговують на включення до Червоного списку МСОП і вийти з ініціативою щодо перегляду статусу видів, які ростуть лише в Україні й включені до нього. Робочій групі узагальнити пропозиції щодо включення видів флори України до додатків Бернської конвенції (Резолюція № 6).

11. Активізувати розроблення адаптованої до територіальних меж, природно-географічних, екологічних і природно-історичних умов України класифікації типів оселищ на основі класифікації EUNIS з урахуванням матеріалів Оселищної директиви Європейського Союзу та Резолюції № 4 Бернської конвенції.

12. Вважати доцільним розробити схему аутфітосозологічного районування України і в новій редакції Закону “Про Червону книгу України” нормативно закріпити визначення природоохоронного статусу видів за відповідними аутфітосозологічними регіонами.

13. При Українському ботанічному товаристві створити робочу групу для вдосконалення та розвитку проекту “Національної стратегії збереження рослин” з подальшим передаванням напрацьованої документації до Міністерства екології та природних ресурсів України.

14. Створити робочу групу щодо розроблення узгодженої “типової” форми й змісту регіональних Червоних книг з метою надання їм правового статусу.

15. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України звернути увагу на потребу посилення в навчальних програмах усіх рівнів складності, тематики, присвяченої глобальним, національним і регіональним проблемам збереження біорізноманіття рослинного світу та його значення для покращення добробуту населення України й виживання людства загалом.

16. Просити Інститут екології Карпат НАН України, спільно з географічним факультетом Львівського національного університету імені Івана Франка розглянути можливість проведення Всеукраїнської школи з методичних засад картографування поширення видів і географічних засад флорографічних, флорологічних і фітосозологічних досліджень.

17. Вітаючи ініціативу “Українського ботанічного журналу”, який запровадив спеціальну рубрику “Червона книга України”, рекомендувати редколегіям інших наукових журналів сприяти оперативній публікації відомостей про нові знахідки, стан популяцій та інші дані щодо видів рослин і грибів, які включені до Червоної книги України.

18. Висловити подяку Департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації, Українському ботанічному то-

вариству та Всесвітньому фонду природи (WWF) за підтримку в проведенні конференцій і скерувати їм відповідні листи.

19. Висловити подяку керівництву Інституту екології Карпат НАН України, зокрема, почесному голові оргкомітету, академіку НАН України, почесному директору Інституту, голові Львівського відділення УБТ, віцепрезиденту УБТ, д.б.н., проф. М. А. Голубцю, співголовам оргкомітету, директору Інституту, д.б.н., с.н.с. М. П. Козловському та завідувачу відділу охорони природних екосистем, к.б.н., с.н.с. О. О. Кагалу за велику роботу щодо організації конференції, видання її матеріалів, організацію екскурсій і плідної праці учасників, а також відзначити за активну участь у підготовці конференції співробітників Інституту к.б.н., с.н.с. Н. М. Сичак, к.б.н. О. О. Андрєєву, к.б.н. К. В. Дорошенко, пр. інж. Н. В. Скібіцьку, пр. інж. С. В. Сосновську, інж. I кат. О. П. Коплик.

20. Взяти до уваги пропозицію щодо проведення наступної конференції у травні 2016 р. у місті Києві на базі Ботанічного саду імені акад. О. В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України.

*ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ КАГАЛО,
ОЛЬГА ОЛЕГІВНА АНДРЕЄВА*